

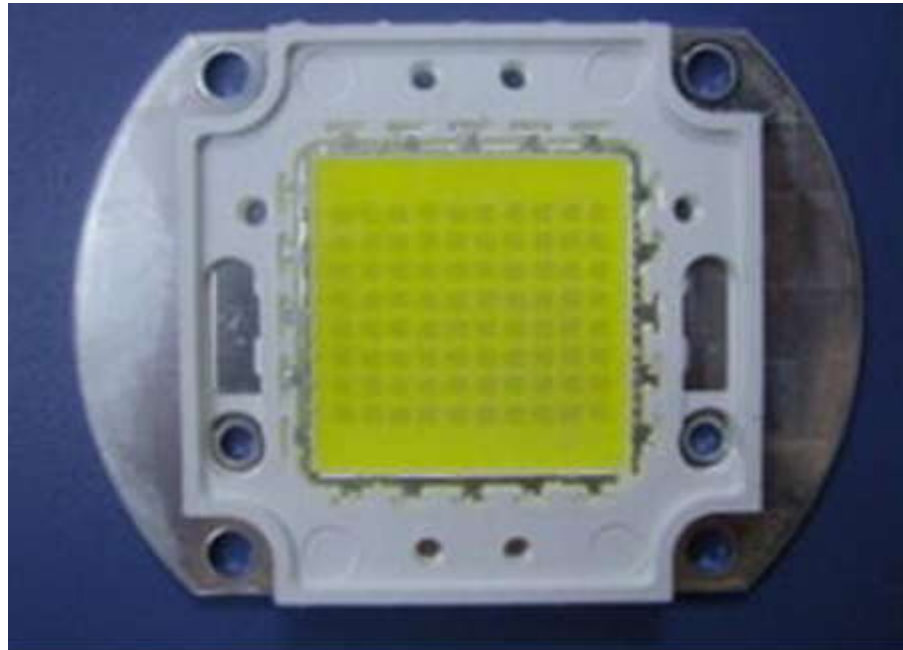
A LED-ek világítástechnikai alkalmazásának gyakorlati kérdései

LED Konferencia 2010 BUDAPEST

A hatásfok javítás és a spektrum konverzió bevezetésének eredményei:

- Egyre nagyobb fénykibocsátású LED-ek kerültek forgalomba a 20mA-es kategóriában
- Egy 470 nm jellemző hullámhosszon világító InGaN chip 20mA áramnál 3,6 V nyitófeszültségnél pl. 21mW teljesítményt sugárzott ki az egyik vezető chip gyártó 2008-as adatlapja szerint.
- A fenti chip felületét un. fényporral borítva a kibocsátott fény egy tekintélyes részét másodlagos fénykibocsátásra lehet használni, a szem számára jobban érzékelhető tartományban.
- Az eredmény: egy 0,26x0,6 mm méretű morzsával több mint 3 lm fénykibocsátás. Ez 72mW felvett teljesítmény mellett keletkezett, azaz több mint 40 lm/W hatásosság.
- A chip gyártás fejlődésének köszönhetően a 100 lm/W érték már tömeggyártásban produkálható.
- Ezeket a chipeket áramköri hálózatba rendezve egy hordozón, nagyobb teljesítményű modulokat kapunk. Sorosan kapcsolt chip-láncok párhuzamosításával keletkezik a 10W-100W teljesítmény felvételű modul, 10-38 V nyitófeszültséggel és akár 2,7 A nyitóárammal.

Jellegzetes power LED lapka képe chip hálózattal

A LED az ideális fényforrás , ahol:

- *Csökkentett karbantartási igény szükséges
- *Alacsony üzemi hőmérsékletet kell biztosítani
- *Gyorsulási és rázkódás igénybevétel várható
- *Kevés hely áll rendelkezésre
- *Jól reprodukálható, szűk spektrumú fényforrásra van szükség
- *Rövid be- és kikapcsolási idők kellenek
- *Telepes üzem szükséges (hatásfok, nyitófeszültség)

A fenti szempontok kombinációja, halmozódása erősíti LED alkalmazásának indikációját

Néhány terület, ahol a LED már bizonyított

- *Készülékek jelző és indikátor fényei
- *Videó mátrix táblák
- *Közlekedési jelzőlámpák, jelzések
- *Alagutak terelő fényei
- *LCD háttér világítás
- *Dekorációs fények
- *Fénysorompók (ipari és vagyonvédelmi felhasználás)
- *Optikai adatátvitel műanyag szálon

Termékek, melyek LED nélkül nem léteznének

Ha az infravörös tartományban sugárzó LED-et is figyelembe vesszük:

*Optikai csatolók, rés érzékelők, IRDA perifériák

*Mobil eszközök LCD háttér világítása, billentyűzet világítása

*Hordozható, miniatűr videó kivetítő

*Lap olvasók

*Kis méretű aktív fényű mátrix kijelzők

*Éjszakai üzemű kamerák infravörös reflektorai

*"Egér" beviteli periféria

A tejesítmény LED-ekkel kapcsolatos konzultációk tapasztalatai

A LED-es információkat kérőktől az alábbiak iránt érdeklődtem:

1. Milyen szempont elsődleges számára a LED mint fényforrás választásakor?

Az öt leggyakoribb válasz fontossági sorrendben:

- a) Hatásfok növelés
- b) Élettartam növelés
- c) Vezérelhetőség
- d) Mechanikai ellenállóság
- e) Spektrális tulajdonságok

2. Milyen célra szándékozik használni LED-et?

Az öt leggyakoribb terület:

- a) Belső világítás (Spot, háttér, útvonal)
- b) Munkafelület megvilágítása
- c) Épület külső megvilágítása
- d) Extrém sport, színpadtechnika
- e) Közvilágítás

3. Mit akar kiváltani a LED-es eszközzel és miért?

Az öt leggyakoribb válasz:

- a) Izzólámpát (főleg halogént), mert túl sok hőt termel
- b) Fluorescens fényforrásokat, mert lassan állnak be teljes fényre és nem kapcsolgathatók.
- c) Izzólámpát, mert sokat fogyasztanak
- d) Speciális fényforrásokat, mert nagyobb élettartam és kisebb fogyasztás szükséges
- e) Olyan világító eszközre van szükség, amihez eddig nem talált más alkalmas fényforrást.
(Iparművészeti, belsőépítészeti, műtárgy megvilágítás az alkalmazás.)

4. Ismeri e a LED üzemeltetéséhez szükséges körülményeket?

A szituációból következően sokan válaszoltak **nemmel**.

Az **állandó áramú táplálás** és a **fokozott hűtés igényének** nem ismerete okozta a legtöbb problémát.

Az **izzólámpákhoz hasonlóan** gondolnak az eszközre.

- * „Hány voltos ez a LED”?
- * „Felhasználhatom a 12 V (24V) meglévő tápegységet?”
- * „A meglévő sín rendszerre hogyan köthetők rá LED-ek?”
- * „Ha nem termel annyi hőt mint az izzólámpa, miért kell mégis hűteni?”
- * „Mekkora hűtőfelület szükséges?”

Bútortervezők és a LED

- *A használatos bútor világítások vagy nem adnak elegendő fényt, vagy túl sok hőt termelnek.
- *A bútorlap vastagságában elférő fényforrás új design lehetőségeket rejt.
- * Nem szerves része a bútor tervezésnek a lámpa, azt más tervezi, miként a vasalatokat.
- *Még nincs LED-es háttéripár, a korábban halogénre, esetleg fluorescens lámpára tervezett eszközöket alkalmazzák bútorra.
- *A bútortervezőkkel konzultálva az elvárásokat bútor specifikus LED világítássá lehet alakítani.
- *Érdeemes lenne „szerelvény” szintű, nem retrofit építő elemeket készíteni LED-re alapozva és sorozatban gyártani bútorba integrálható egységeket.
- *A moduláris tervezésű bútorvilágító elemeket a csináld magad szektorban is alkalmazni lehet. (pl. KIT forgalmazás)

Az iparművészet és a LED

- *A LED világítás újdonság jellege vonzó hatású a művészekre.
- *A LED könnyebben kezelhető és tartósabb fényforrás, mint az izzó.
- *A művészeti alkalmazások technikai támogatást igényelnek.
- *Egyedi, meglepő megoldások készülnek.
- *A LED-et alkalmazó iparművészeti alkotások inspirálják a belsőépítészeket is.

Egy szép példa LED-el világítva, beépítés előtt.

A belsőépítészet és a LED

- *Egyre több, formatervezett LED-es lámpa látható a katalógusokban, de még szerény a fényük.
- *Irodai, üzemi világítás céljára már kaphatók sorozatban gyártott LED-es világító testek, bár még ott is uralkodó a retrofit kínálat. (fénycső imitációk)
- *Az 1200 lm vagy nagyobb fényáramú, eleve LED-re tervezett lámpa még ritka a lakásvilágítás kellékei között.
- *A hazai lámpa tervezők még nem álltak elő a csillárok, függesztékek LED-re tervezett változataival, külföldi példa már van.

Legtöbb hazai gyártónak nincs is a témához értő szakembere. Még a fluorescens eszközöket is alig integrálták be a lámpatervekbe.

Megtérülési esettanulmány I.

10 db 5W halogén spot helyett LED betervezése. A figyelembe vett üzemidő 10000 óra (kb. 4 év), a halogén izzó élettartama katalógus szerint 1500 óra. 37,5 Ft KWh

HALOGÉN SPOT

10 db lámpa izzóval	19.300 Ft
60 db csere izzó	16.500 Ft
500 KWh energia	18.750 Ft
Tápegység	3.100 Ft
összes költség :	57.650 Ft

LED SPOT

10db 1W LED spot	22.000 Ft
100 KWh energia	3.750 Ft
	3.100 Ft
	28.850 Ft

Jól látható, hogy ebben az esetben a LED nagyobb élettartama döntő szempont, és 4 éves használat esetén már előnyösebb a LED-es megoldás. A teljes project 4 ilyen egységet tartalmazott.

Megtérülési esettanulmány II.

Ez az alkalmazás épületvilágítás, körfolyosós, nyitott lépcsőházas épületben. Átlagos napi üzemidő 8 óra. Alkalmazott izzók: 14 db 40W hagyományos. Élettartam: 1200 óra. 37,5 Ft / KWh tarifával számolva a lecserélés hatékonysága:

40 W IZZÓ		8W felvett telj. LED lámpa
Lámpa : (létező szerelvény)	0 Ft	14 db LED lámpa 142.800 Ft
Izzó cserék: 5 év alatt:	28.000 Ft	
Energia igény 5 év alatt:	306.600 Ft	61.320 Ft
összes költség:	334.600 Ft	204.120 Ft

Ebben az esetben az energia felhasználás a döntő szempont és az ötödik évben (15000 óra) már megtakarítás mutatható ki. Az izzó cserék járulékos költségeinek elmaradása nem szerepel a kalkulációban.

Félrevezető adatok megadása = csalódott felhasználók

Gyakori hibák, megtévesztésre alkalmas termékleírások:

*A lámpa által kibocsátott fényáram megadását gyakran „izzólámpa egyenértékkel” helyettesítik, erősen túlzó adatokat feltüntetve.

*Irreális élettartam adatokat szerepeltetnek, nem definiált a számítási mód.

*A meghajtó elektronikán létrejött veszteséget figyelmen kívül hagyva, csak a LED(ek) által felvett összes teljesítményt szerepeltetik.

*A tengely irányban mért megvilágítás érték nem elegendő egy gömbsugárzó fényforráshoz történő viszonyításra.

Egységes, hatékonysági és élettartam adatok számítására alkalmas paraméter megadás előírása lenne szükséges.

Példák az Internetről

1. Sz. példa

„Megfelel egy hagyományos 40 Wattos izzónak! Fogyasztása 3 W! 210 lumen fényerő.

NINCS MELEGEDÉS, VIBRÁLÁS, UV ÉS INFRAVÖRÖS SUGÁRZÁS,
AZONNAL TELJES FÉNNYEL VILÁGÍT! AKÁR 50.000 ÓRA ÜZEMIDŐ!
3-12 HÓNAP ALATT MEGTÉRÜLŐ BERUHÁZÁS!”

2. Sz. Példa

„Beépíthető LED mennyezetlámpa, 23,3 Lux fényerővel,
20%-kal nagyobb a fényereje, mint egy 100W-os halogén
reflektornak.”

Köszönöm a figyelmüket!

Az időkorlátok miatt kihagyott témákat a
<http://www.experteam.hu/LEDOLDAL.htm> címen találják meg.